

Rapport Onderwijs in code rood

Ingekorte versie voor studentenvertegenwoordigers

Gentse Studentenraad

E info@gentsestudentenraad.be

T 09 264 70 88

Studentenhuis De Thermanal
Hoveniersberg 24, 9000 Gent

www.gentsestudentenraad.be

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
2. Practica	4
Suggesties	4
3. Kwalitatief lesmateriaal	5
Suggesties	5
4. Organisatie onderwijs	7
Suggesties	7
5. Ufora	9
Suggesties	10
6. Stage	11
Suggesties	11
7. Evaluaties	12
Suggesties	12
8. Positief verschil corona op resultaten	13
Suggesties	13
Suggesties	13

1. Inleiding

De coronamaatregelen en in het bijzonder de **code rood in het onderwijs** hebben een grote impact op de studenten. Er zijn meerdere signalen dat de omschakeling niet altijd even eenvoudig is voor studenten en dat er nog verbeterpunten mogelijk zijn. Die suggesties lopen echter sterk uiteen waardoor het moeilijk is om te weten waar de concrete pijnpunten zitten. Om zicht te krijgen op wat precies de grootste struikelblokken zijn voor studenten en om concrete suggesties voor te kunnen stellen, organiseerde de Gentse Studentenraad (GSR) **twee enquêtes**. Op basis van die enquêtes stelde de GSR een rapport op dat werd voorgesteld op de Algemene Vergadering van 8 december 2020. In dat document werden de bevindingen weergegeven en werden concrete suggesties opgesteld om de situatie draagbaarder te maken voor studenten.

Daarnaast stelde de GSR ook dit ingekorte document op. Het gaat om een **verkorte en aangepaste versie** die een hulp wil zijn voor **studentenvertegenwoordigers** tijdens onderwijs in code rood. Het vat de belangrijkste bevindingen samen en stelt heel concrete suggesties voor die meegenomen kunnen worden tijdens vergaderingen op facultair of opleidingsniveau.

2. Practica

Een van de grootste aandachtspunten zijn de practica. Studenten vragen om **practica zoveel mogelijk te laten doorgaan**. Dit zijn namelijk cruciale momenten om vaardigheden in te oefenen of leerstof te verwerken. Zonder practica is het vaak onmogelijk om bepaalde essentiële competenties te verwerven. Daarnaast is het ook vaak een vereiste om tegen een examen bepaalde oefeningen, vaardigheden of testen voltooid te hebben om de leerstof goed te beheersen.

Indien de **practica toch niet door kunnen gaan**, is het dus cruciaal dat er wordt nagedacht over hoe deze ingehaald kunnen worden. Ook de timing ervan is belangrijk, aangezien deze onmogelijk allemaal in de inhaalweek ingepland kunnen worden. Bij die herwerking moet er rekening gehouden worden met de competenties die studenten moeten verwerven en de werklast die daarbij komt kijken. Vervangtaken zijn daarbij niet steeds een volwaardige of kwaliteitsvolle optie.

Tot slot is het belangrijk dat er vanuit de faculteit of opleidingen duidelijk wordt gecommuniceerd. Voor studenten is het vaak onduidelijk wat er in het beleid van de UGent precies wordt gedefinieerd. Zo rijst bij studenten bijvoorbeeld de vraag of taallessen, ateliers van architectuur, sportlessen van bewegingswetenschappen en werkcolleges wiskunde hiertoe gerekend kunnen worden. Opleidingen geven dus best zo snel mogelijk mee aan de studenten welke praktijklessen wel en niet kunnen doorgaan. Studenten vragen daarbij ook expliciet te communiceren hoe eindcompetenties van de afgelaste practica dan precies opgevangen worden.

Suggesties

- Practica worden bij voorkeur zoveel mogelijk behouden. Indien dat niet lukt willen studenten weten hoe de 'verloren' eindcompetenties toch behaald dienen te worden: bijvoorbeeld uitgestelde practica, vervangtaken...
- Om de kwaliteit van die vervangtaken te garanderen, is transparantie belangrijk. Dat kan bijvoorbeeld door te werken met een checklist, matrix of overleg met studenten. In die overzichtsdocumenten staat duidelijk wat er verwacht wordt van de studenten en hoe de oorspronkelijke leerdoelen/eindcompetenties behaald worden met de nieuwe alternatieve taak.
- Een andere optie om de kwaliteit van vervangtaken te garanderen is door met studenten en collega's af te toetsen of de vervangtaak inhoudelijk een goede vervangtaak is. Dialoog is hierbij van groot belang. Dit kan gebeuren op een opleidingscommissie, een gesprek tussen lesgevers onderling, een gesprek tussen lesgever en de studenten in de les, vragen voor feedback via mail..
- Indien practica ingehaald moeten worden in het tweede semester, is het belangrijk te letten op deze data af te stemmen op de reeds bestaande deadlines voor andere vakken van het tweede semester.

3. Kwalitatief lesmateriaal

Online lessen vragen een ander vorm van aanpak voor studenten. Docenten spelen daar vaak op in door andere of verschillende vormen van lesmateriaal aan te bieden. In het algemeen blijkt er bij de studenten aan grote tevredenheid over het aangeboden lesmateriaal. Vooral **powerpoints en oplossingen bij de oefeningen** worden door studenten vermeld als beter/handiger de leerstof digitaal kwalitatief te kunnen verwerken. Bijkomende teksten¹ wordt echter gezien als een extra werklast en uit zich eerder in een gevoel van zelfstudie dan ondersteuning van de online lessen.

Ten tweede zeggen studenten een positief verschil te zien in hun resultaten als er **extra niet-verplicht lesmateriaal** ter beschikking wordt gesteld door de veranderde lesvormen. Het gaat in dat geval om ondersteunend materiaal zoals kennisclips, maar vooral ook leerstofoverzichten en bijkomende oefeningen of proefexamens. Daarnaast vragen studenten ook meer **duidelijkheid** bij wat er van hen verwacht wordt. Ze geven aan dat in online lessen kleine nuances soms verloren raken doordat je als student moeilijker vragen kunt stellen. In concrete suggesties vragen ze daarom extra materiaal ter verduidelijking. Het gaat daarbij onder meer over een leerstofoverzicht, een uitgetypte cursus, de powerpoint op Ufora plaatsen, een proefexamen, extra oefeningen... Dit alles wordt voornamelijk bij de eerstejaars gevraagd, maar komt overal terug.

Tot slot is het belangrijk dat er blijft ingezet worden op een goede kwaliteit van de **livestreams**. Concreet wordt daarbij vooral gevraagd om ook het lesbord op te nemen bij de livestreams. Aantekeningen en bordschema's zijn bij veel lessen niet zichtbaar op de livestreams of opnames.

Suggesties

- Studenten zijn grote voorstander van extra ondersteunend lesmateriaal (naast de lessen): waaronder kennisclips, leerstofoverzichten, extra oefeningen, proefexamens etc.). Hierbij moet wel duidelijk afgebakend worden welk materiaal verplicht dan wel optioneel is.
- Voor het begin van een online les of stream is het aangewezen om kort aan de studenten te vragen of technisch alles in orde is: is de lesgever voldoende hoorbaar, is het bord of schema goed zichtbaar?
- Studenten krijgen graag een leerstofoverzicht van welke lesmateriaal ze moeten kennen maar ook wat de inhoudelijke prioriteiten zijn van wat er wordt verwacht

¹Het gaat in dit geval om teksten die als vervanging van de fysieke lessen van de docent worden gebruikt. Ondersteunende teksten, bijvoorbeeld als achtergrond, blijven uiteraard wel een belangrijke (academische) meerwaarde hebben. Dergelijke readers of teksten kunnen een (belangrijk) deel van het curriculum blijven vormen zoals ze ook in "normale" omstandigheden doen.

van het vak. Dit moet natuurlijk geen voorgekauwd overzicht zijn in detail wat er al dan niet wordt gevraagd op een evaluatie, maar de student weet graag wat de verwachtingen zijn en welke leerstof (indien er véél ondersteunend lesmateriaal wordt gegeven) essentieel is en wat eerder achtergrondinformatie is.

4. Organisatie onderwijs

Wat betreft de timing verkiezen studenten dat **al het lesmateriaal aan de start van het semester online** geplaatst wordt. Dit gebeurt uiteraard liefst op een zo gestructureerd mogelijke manier (bv geordend per lesweek, hoofdstuk of thema) zodat studenten niet onmiddellijk het overzicht verliezen. Studenten kunnen zo zelf kiezen hoe ze hun semester organiseren en dit maakt het eenvoudiger om te plannen. Bovendien is het zo makkelijker om de werklast in te schatten en een realistische planning op te stellen. De **lessen komen bij voorkeur op vaste momenten online**. Zo behouden studenten de routine van “een normaal semester”. Daarbij is het ook praktischer dat er op Ufora steeds gelinkt wordt naar de opnames zodat studenten de verschillende platformen niet voor elk vak moeten doorzoeken.

Daarnaast staan studenten erg positief tegenover **niet-verplichte testen en opdrachten** doorheen het jaar zodat ze tussentijdse feedback krijgen. Wanneer die taken niet op punten staan en louter dienen als oefening is de reactie erg positief. Het is wel belangrijk dat de opdrachten en testen steeds een feedbackelement bevatten. Ook docenten weten zo beter waar bijgestuurd kan worden.

Verder zijn studenten vragende partij voor **kortere online en fysieke lessen**. Online lessen nemen namelijk meer tijd in beslag doordat docenten hierbij vaak meer voorbereidingswerk vragen. Daarnaast gaan docenten vaak over de voorziene lesduur waardoor studenten zich niet aan hun planning kunnen houden. Studenten vragen daarom meer pauzes en minder intensieve lange lessen. Dit mag echter niet ten koste gaan van de lestijden in totaal en het is belangrijk dat het aantal contacturen behouden blijft.

Suggesties

- Studenten geven aan dat al het lesmateriaal bij voorkeur zo snel mogelijk online staat. Dit materiaal wordt liefst op Ufora geplaatst in een structuur die de lessen of de hoofdstukken volgt.
- Online lessen worden het best gegeven op het tijdstip waarop de les is ingeroosterd. Studenten vragen of de lesopnames kort na en de les algemeen en automatisch beschikbaar kunnen zijn. Wanneer studenten naar de lesgever moeten mailen om de lesopname te vragen, zorgt dit voor een te hoge drempel.
- Niet-verplichte testen en opdrachten doorheen het jaar worden zeer goed ontvangen door studenten. Dit kan via zelftestenfunctionaliteit in Ufora waarmee de student automatisch en (direct) feedback kan op krijgen. Deze testen en oefeningen kunnen later ook op een duurzame manier hergebruikt of lichtjes aangepast worden, zodat de werklast bij de lesgevers niet verhoogt.

- Kortere lessen met meer pauze zorgt ervoor dat studenten geconcentreerd blijven, zeker wanneer ze digitaal onderwijs moeten volgen. We pleiten hierbij wel niet voor een vermindering van het aantal contacturen.

5. Ufora

Studenten vragen dat de functionaliteiten op ufora beter benut worden. Deze tools hebben namelijk een grote meerwaarde voor studeer- en verwerkingsproces van de studenten. Volgende tools kwamen naar voren als de acht beste (in aflopende volgorde).

- Discussiefora
- Testen/zelftesten
- Samenwerkingsruimten
- Opdrachten
- Chat
- Checklists
- Enquêtes
- Groepen

Voor het gebruik van de **discussiefora**, dat de grootste voorkeur heeft bij studenten, zijn er een aantal suggesties. Zo vragen studenten dat er categorieën gemaakt worden waarin de vragen gesteld kunnen worden, bijvoorbeeld per les of thema. Daarnaast moet er ook gecommuniceerd worden of de lesgever zelf de vragen zullen beantwoorden of dat studenten elkaar moeten helpen. In dat laatste geval komt er best ook een vragenmoment met de lesgever zelf. Sommige docenten opteren om de discussiefora maar op bepaalde tijdstippen open te zetten. Dit is begrijpelijk om de vragenstroom te reguleren, maar ook de antwoorden zijn nadien niet meer zichtbaar. Ook het anoniem kunnen posten van vragen wordt heel sterk aangeraden. Dit verlaagt de drempel waardoor meer studenten vragen durven stellen.

Daarnaast vragen studenten meer **uniformiteit** in het gebruik van Ufora. Ze halen aan dat het nu vaak chaotisch is doordat elke lesgever de tools anders gebruikt. Het gaat dan bijvoorbeeld over de tests/opdrachten, het discussieforum/chat... Daarbij vragen studenten dat er op een meer **gestructureerde** manier wordt omgegaan met de 'inhoud'. Een mogelijke suggestie is dat de documenten per thema of per les geordend worden.

Doordat er in alle vakken veel documenten en dergelijke online worden geplaatst, verliezen studenten snel het overzicht in alle meldingen. Ze suggereren daarom dat docenten een **aankondiging** plaatsen wanneer iets belangrijks, zoals een opdracht, proefexamen of test, online wordt gezet. Uiteraard moet niet elke bijkomende tekst of in een aparte aankondiging nodig en belangrijke informatie kan gebundeld worden.

Suggesties

- Discussiefora:
 - duidelijk communiceren wie zal antwoorden: docent of studenten zelf
 - anoniem laten posten
 - structuur aanbrengen met mapjes.
 - discussiefora laten opstaan tot einde herexamenperiode
- Indien de docent merkt dat er toch nog wat onduidelijkheid heerst over een bepaald stuk van de leerstof, mag het discussieforum niet alleen als vervanging worden gezien. In dat geval vragen we naar de mogelijkheid om nog een apart vragenmoment op het einde van de les te organiseren.
- Bij “inhoud” op Ufora wordt bij voorkeur met een categorisering per lesweek/hoofdstuk/thema gewerkt, waar ook snelkoppelingen kunnen worden toegevoegd naar het desbetreffende discussieforum om bijkomende vragen en opmerkingen te geven bij de leerstof.
- Studenten vragen ook om aankondigingen enkel te gebruiken voor de belangrijkste updates, bijvoorbeeld om de deadline van een bepaalde taak of opdracht mee te delen. Indien er meer informatie met de studenten gedeeld moet worden, vragen we om dit in de mate van het mogelijk zoveel mogelijk te bundelen per keer.
- Documenten mogen niet alleen als bijlage bij een aankondiging worden gezet, maar moeten ook steeds bij “inhoud” beschikbaar gesteld worden. Indien er in een aankondiging naar een document wordt verwezen, gebeurt dit best via een snelkoppeling in plaats van via een bijlage.
- Verder raden we de lesgevers ook aan om gebruik te maken van de “checkmarks” bij de documenten of oefeningen die ze online plaatsen, zodat studenten zelf ook kunnen zien hoeveel ze al hebben afgewerkt en wat ze nog moeten bekijken

6. Stage

Door de code rood vorig jaar werd de stage bij de studenten afgelast. Een volledig afgelast stage wordt door de meeste studenten niet verkozen. Zij missen zo namelijk belangrijke vaardigheden en competenties. Het uitstellen van een stage heeft het voordeel dat de studenten wel praktijkervaring kunnen opdoen. Dit moet dan wel mogelijk zijn binnen het academiejaar, een studieduurverlenging is niet wenselijk.

Ook een stage vervangen door een **taak** wordt door de meeste studenten niet verkozen. Een taak is een bijkomende werklast in de sowieso veranderende en onzekere tijden. Bovendien oefen je met een taak nooit dezelfde vaardigheden die je op het werkveld zou oefenen. De taken waren volgens de meeste studenten ook niet relevant of adequaat. De beste optie lijkt dus het laten doorgaan van de stage (in aangepaste vorm) of het uitstellen van de stage binnen hetzelfde academiejaar.

Suggesties

- Wat stages betreft wordt gevraagd om deze zoveel mogelijk te laten doorgaan waar mogelijk, indien nodig ook via telewerk. Het uitstellen van stages zou beperkt moeten worden binnen hetzelfde academiejaar, zodat studenten geen studieduurverlenging oplopen. We vragen dan ook dat vervangtaken als een laatste optie wordt bekeken indien het voorgaande niet mogelijk is en dat ook hier, net zoals bij practica, in overleg wordt gegaan met studenten en collega's om de haalbaarheid en kwaliteit van de vervangopdracht te garanderen.

7. Evaluaties

Studenten verkiezen fysieke examens on campus zoals in normale omstandigheden. Zo is er geen stress voor falende technologie, studenten zijn de examenvorm gewoon en het is een kans om studiegenoten nog eens (op afstand) te zien. Andere studenten vinden echter dan weer dat de angst op besmetting bij die examens on campus te groot was.

Over **online examens** zijn studenten minder positief. Dit heeft verschillende oorzaken. De stress voor technische storingen overheerst duidelijk. Studenten schrijven dat ze niet alleen een angst voelden voor het examen zelf, maar daarbij ook stress voelden voor allerlei haperingen. Ook de angst daarbij ten onrechte beschuldigd te worden van fraude komt daarbij meermaals naar voren. Een andere reden is omdat deze examenvorm vaak andere soorten vragen heeft dan een fysiek examen. Studenten halen aan dat deze onwetendheid voor extra druk zorgt. Ze schrijven ook dat ze het niet gewoon zijn om online examens af te leggen en niet weten wat ze moeten verwachten. Ze weten niet of ze terug kunnen keren naar vorige vragen, wat er gebeurt als de tijd op is...

Over de **permanente evaluatie** ter vervanging van een examen zijn de meningen sterk verdeeld. Enerzijds doen vervangende opdrachten de stress tijdens de examens verminderen. Bovendien is het minder een momentopname waardoor je als student beter je vaardigheden kunt tonen. Anderzijds verhogen deze taken de werklust tijdens het jaar. Online lessen vragen sowieso al meer moeite, tijd en plannen. Extra taken op punten zorgen daarbij voor extra druk.

Suggesties

- Door de studenten op voorhand een proefexamen te kunnen laten afleggen, kunnen ze niet alleen hun verwachtingen over het examen of de evaluatie zo goed mogelijk bijstellen en zich op een gepaste manier voorbereiden naargelang de evaluatievorm, maar wordt ook de mogelijkheid geboden om het online platform op voorhand te testen zodat er zo weinig mogelijk vertraging wordt opgelopen bij het effectieve examen door technische redenen.
- Bij online evaluaties vragen studenten om flexibel om te springen met de voorziene duur van het examen, in het geval de student door technische redenen tijd heeft verloren.
- In het geval van permanente evaluatie vragen studenten dat er voldoende begeleiding is bij de opdracht(en). Als studenten weten wat er concreet van hen verwacht wordt, kan dit onzekerheid tegen gaan. Proefversies kunnen hierbij ook helpen.

8. Positief verschil code rood

Studenten zien uiteraard ook enkele verschillen door het onderwijs in code rood. Het duidelijkste verschil dat studenten ervaren is het hebben van **meer tijd**. Dit heeft verschillende oorzaken, (pendel)studenten verliezen geen tijd met verplaatsingen naar campus, activiteiten en sporten zijn volledig afgelast en er kan niet meer afgesproken worden met vrienden of familie. Ook afgelaste verplichte practica hebben een positieve invloed op het tijdsschema van de studenten. Studenten nuanceren dat gevoel van meer tijd wel en merken op dat dat vaak gepaard gaat met een **achteruitgang op vlak van mentaal welzijn**. Bovendien valt tijdens een halve lockdown dat voordeel grotendeels weg.

Doordat studenten meer tijd hebben, kunnen ze hun dagen ook makkelijker **zelf plannen**. De studenten geven in de enquête aan dat dit een grote impact heeft gehad. Ze kunnen studeren op hun meest productieve uren en dankzij leerpaden en lesopnames kunnen ze zelf kiezen hoeveel tijd ze aan welk vak besteden. Het is dus belangrijk de studenten de kans te geven zelf te plannen. Dat zelf plannen wordt deels mogelijk gemaakt door de **lesopnames**. Een eerste positieve verschil is dat studenten die kunnen bekijken wanneer ze willen. Daarnaast halen de studenten ook aan dat het een groot pluspunt is dat die lesopnames gepauzeerd, vertraagd of versneld kunnen worden.

Suggesties

- Studenten vinden het een groot voordeel dat ze zelf kunnen plannen. Bied dus lesopnames aan en zet het materiaal voldoende op voorhand online.
- Docenten plaatsen hun lesopnames best op/vlak na het voorziene lesmoment online. Zo kunnen studenten als ze dat willen het reguliere lesrooster volgen. Andere studenten kunnen ook makkelijker plannen, wat een van de grootste voordelen blijkt van onderwijs in code rood.

9. Negatief verschil code rood

Studenten ervaren door onderwijs in code rood ook een negatieve impact. Daarbij wordt vooral de achteruitgang van het **mentaal welzijn** aangehaald. Dit heeft verschillende oorzaken. Een eerste (op willekeurige volgorde) is een te hoge werklast en stress. De studenten halen aan dat er door het gebrek aan fysieke lessen meer aan zelfstudie moet worden gedaan en dat er een hoge druk heerst. Doordat er **geen ontspanning** meer is voelt de volledige periode als één lange blokperiode. Eens ontspanning nemen voelt dan aan als een regel overtreden waarbij steeds moet worden gestudeerd. Bovendien zijn er veel bijkomende taken door veranderende lessen en examenvormen waardoor er ook meer werk is.

Bij het slechte welzijn sluit ook het gevoel van **eenzaamheid en isolement** aan. Het niet meer samen kunnen studeren, het niet zien van studenten in de les, het niet kunnen afspreken... heeft een grote impact gehad. Het gevoel van uitzichtloosheid waardoor studenten niet wisten wanneer ze wél weer anderen kunnen zien versterkt dat gevoel enkel. Lessen in kleinere groepen verbeteren het sociale contact in zekere zin wel, al is dat niet voldoende omdat dat ook geen echte ontspanning is. Studenten hebben nood aan ontspanningsactiviteiten met medestudenten of vrienden waarbij de nadruk niet op school ligt.

Ook over de **communicatie** komen opmerkingen van studenten. Ze schrijven dat hoewel er duidelijk inspanningen waren, de informatie niet altijd even transparant was. is gaat over allerlei zaken: het late examenrooster, wat er zou gebeuren met gemiste stage, ...

Suggesties

- Lessen met breakoutrooms of praktijklessen in kleinere groepen bevorderen het sociaal contact van studenten. Het is aan te raden dat daarbij ook ruimte wordt gelaten om wat kort na te praten zodat studenten zich niet eenzaam voelen.

10. Studie-en werkplekken

Omdat studenten zich vaak eenzaam voelen tijdens het studeren zijn studie-en werkplekken zeer gegeerd. Dit om verschillende redenen. Zo bevinden studenten zich soms in een onveilige thuissituatie waardoor studies niet meer de eerste prioriteit zijn. Andere studenten schrijven hoe ze samenwonen met zorgbehoevenden en daardoor meer dan normaal tijd daarvoor moeten uittrekken. Daarnaast kampen veel studenten ook met **eenzaamheid en isolement**. Het niet meer samen kunnen studeren, het niet zien van studenten in de les, het niet kunnen afspreken... heeft een grote impact.

Suggesties

- Het aanbieden van studie-en werkplekken gaat het gevoel van eenzaamheid en isolement tegen en zorgt ervoor dat ook studenten met een slechte thuissituatie kunnen studeren.

11. Mentaal welzijn

Een eerste factor die een grote invloed heeft op het mentaal welbevinden van de studenten is de **verhoogde werklust** die ze ervaren. Studenten vinden dat online lessen in vergelijking met on campus lessen de werklust verhogen. Die online lessen vragen vaak extra voorbereiding waardoor er meer werk voor en na de les is. Bovendien wordt de interactie die fysieke lessen kenmerkt, vaak vervangen door bijkomende taken. Daarnaast is het volgen van online lessen **tijd- en arbeidsintensiever** oordelen de studenten. Die nieuwe werkvormen blijken het grootste struikelblok. Andere factoren die de werklust beïnvloeden zijn de beschikbaarheid van het materiaal en de moeilijkheid van het opstellen van een planning.

Suggesties

- Nadat de lesopname op het einde van de les is stopgezet, kan de Zoom of MS Teams call nog even opengelaten worden zodat studenten nog wat kunnen napraten achteraf, net zoals ze on campus in de gang elkaar nog even zien. We merken dat dit het beste werkt meteen na de les.
- In het begin of op het einde van de les eens kort vragen hoe het gaat met het vak / de les (zijn taken gelukt, lukt het om de stof te begrijpen, etc)
- Begrip tonen, maar ook transparant zijn naar de studenten als de prof zelf het moeilijk vindt om lessen te geven etc. Studenten hebben ook begrip voor de moeilijke situaties van lesgevers en assistenten, maar weten soms niet hoe het afspeelt 'aan de andere kant'.